

Перед реформою 1763 року ставилось завдання – звільнити суди з-під впливу адміністративної влади, що і було зроблено. А що ж сталося коли відбулося реформування у 2010 р.? Судова влада зосередилась в руках однієї особи. Владна верхівка не зробила кроку до прогресу, а повернулась у XVIII ст.? Намагалася зосередити всю повноту влади у своїх руках. Як можна говорити про демократію і справедливий судовий процес коли український народ не довіряє представникам судової влади. На даному етапі державотворення українці мусять повернутися до своїх коренів, і вчитися на помилках предків. Потрібно перейняти досвід судової реформи 1863 року, але з вдосконаленнями. Щоб судова влада дійсно стала окремою гілкою, щоб не підпорядковувалася адміністративній, і не зазнавала тиску “зверху”. Щоб кожен українець звернувшись до будь якої судової інстанції знав що може здобути справедливе судове рішення, яке виконається.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Дані Фонду “Демократичні ініціативи імені Ілька Кучеріва” та соціологічної служби Центру Разумкова, опубліковані 27 грудня 2013 р. Режим доступу: <http://dif.org.ua/ua/polls/2013-year/2013-i--politichni-pidsumki-i-prognozi-zagalnonacionalne-i-ekspertne-opituvannja.htm>
2. Черкаський І. Судові реформи гетьмана Гр. К. Г. Розумовського : Ювілейний збірник на пошану академіка Дмитра Івановича Багалія : в 2 т. / І. Черкаський – К., 1927. – Т. 1. – С. 770-772.
3. Пашук А. Й. Суд і судочинство на Лівобережній Україні XVII–XVIII ст. / А. Й. Пашук. – Львів, 1967. – 180 с.
4. Сиза Н. П. Суд і кримінальне судочинство України в добу Гетьманщини : дис. канд. юр. наук: 12.00.09 / Н. П. Сиза ; Інститут держави і права ім. В. М. Корецького. – К., 2002. – 188 с.

Токарчук О.
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова
(м. Київ)

СЕРГІЙ ШЕЛУХІН: ПРИРОДНЕ ПРАВО УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ НА СВОБОДУ ТА ДЕРЖАВНІСТЬ

Правова думка українського народу, як і будь-яка інша, характеризується наявністю окремих мислителів, значення яких виходить далеко за її межі. Одним із таких є Сергій Павлович Шелухін, з іменем якого пов’язаний розвиток правової думки у другій половині XIX століття.

Дослідницькою діяльністю С. Шелухін почав займатися у студентські роки. Будучи студентом Київського університету Св. Володимира, під безпосереднім керівництвом професора Володимирського-Буданова науковець звернув увагу на те,

що історичні писемні пам'ятки українського звичаєвого права не є достатньо проаналізовані. Свої дослідження молодий вчений почав із вивчення давнього збірника законів “Руська Правда”, збираючи матеріал, що знаходився в різноманітних, зокрема, дуже рідкісних виданнях, які досить важко було знайти. Він намагався систематизувати та прокоментувати твердження видань з погляду українського національного права. “Треба взятися за працю до налагодження цієї справи організованими силами, бо ця праця велика й тяжка”, – зазначає С. Шелухін [1, арк. 2].

Боротьбу українського народу за свою республіканську державу та незалежність С. Шелухін називає історичним фактом. В українського народу князі існували на республіканських засадах виборності й одвічності, констатував правник. Форми боротьби змінювалися відповідно до обставин і умов часу. Проте ця боротьба ніколи не припинялася, навіть у найважчі часи історії. Через те ідея відродження української республіканської демократичної держави й незалежності, за його словами, стала духовною природою українського народу настільки, що в недостатньо свідомих людей проявляється стихійно. С. Шелухін наводив у приклад українського народного поета Т. Шевченка, який був вихідцем із народу, і будучи кріпаком, творив вірші про Україну та її незалежність [3, арк. 3].

Свобода і державність нації – це права абсолютні, природжені, вічні і ніколи не відчужувані. Їх можна припинити насильством на якийсь час, але знищити – ні. Як тільки у нації виростає сила спротиву до насильника, то оживає і це невмируще право на свободу і державність. Тому і батьки не мають права зрікатися цих прав за своїх дітей, бо це абсолютне право, стверджував С. Шелухін [2, арк. 67].

“Історія українського народу, – зазначав вчений, – наповнена боротьбою за права і вольности, проти свавілля, насильства, недосконалих законів і ці прагнення зостаються незмінними й нині”. Народна правосвідомість, вважав С. Шелухін, ставить своїм першочерговим завданням панування принципів права над принципами грубої сили і свавілля [4, арк. 12].

Етичний принцип міжнародної справедливості вимагає визнання за кожним народом права на свою державу і на свій національний розвиток. Український народ, котрий має свою територію, свою історію, свою державність, свою культуру і свої, потрібні для міжнародного існування, засоби й цінності, не може бути винятком з-поміж народів цілого світу, констатував С. Шелухін. Український народ упродовж усієї своєї історії веде завзяту боротьбу за свою державу – у щасливі часи за зміцнення, а в нещасливі – за відбудовування її. Державне почуття і ідея своєї власної держави завжди жили в ньому для своєї реалізації, не зважаючи ні на які перешкоди. Український народ за своїм духовним складом є народом демократичним і республіканським. Через те ідеалом держави, який відповідає природі українського народу, завжди була й залишається демократична республіка [3, арк. 1].

Цілком очевидним залишається твердження С. Шелухіна про те, що “росіяни організовують свої взаємовідносини в сфері інтересів на принципах переваги грубої сили, права сили, насильства, бо мислення категоріями права для них річ чужа й не природна”, а тому, “за цей примітивізм платиться і український народ, бо московини панують своїм примітивізмом з його грубою силою і насильством і над Україною”. Московська школа денационалізувала українську інтелігенцію так званою русифікацією і цим прищепила їй свій примітивізм мислення. 1917–1920 роки були фатальними для українського визвольного руху. Ця інтелігенція, зауважував вчений, відчухнувшись від народу національно та духовно, зайняла нижче місце по відношенню до народу, мислила проросійськи і відмежувалася від народних історичних традицій, історично-правового ґрунту відновлення української держави, від природних прав народу. Російський режим примітивізму та його школа менше зашкодили психології і світогляду українського народу ніж, скажемо, окремим представникам української інтелігенції, які не розуміли народу, а народ покинув їх.

В сучасних умовах варто зважити на думку С. Шелухіна, який заявляв, що “Україна не знала жодної інтервенції, яка б служила інтересам українського народу і за яку він згодом би не розплачувався” [5].

Підвищення рівня патріотизму в населення України, його правової свідомості та правової культури відбуваються також на основі дослідження та засвоєння творчості таких державотворців минулого як, наприклад, Сергій Павлович Шелухін, багато тверджень якого залишаються актуальними і для сьогодення і доповнюють загальну картину розвитку державно-правової думки кінця ХІХ – першої третини ХХ ст.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Центральний державний архів вищих органів влади і управління України. – Ф. 2208. Міністерство юстиції УНР, Оп. 1., Спр. 16. Листування з І Департаментом з приводу ліквідації Державного Сенату і утворення Генерального суду, список складу надвищого суду, 13-24 січня 1919 р., 31 арк.
2. ЦДАВО України, Ф. 3695. Особистий фонд члена Центральної ради, сенатора і професора Сергія Павловича Шелухіна, Оп. 1., Спр. 38. Рукопис статей “Початки української держави”, “Права України на свою державність”, “Історико-правні підстави української державності” та ін., 172 арк.
3. ЦДАВО України, Ф. 3695. Особистий фонд члена Центральної ради, сенатора і професора Сергія Павловича Шелухіна, Оп. 1., Спр. 57. Нотатки до історії права, 120 арк.
4. ЦДАВО України, Ф. 3695. Особистий фонд члена Центральної ради, сенатора і професора Сергія Павловича Шелухіна, Оп. 1., Спр. 166. Часописи “Нова громада” (24 р.), “Тризуб” (1925-31 рр.), “Розбудова нації” (1928-29 рр.), “Життя і право” (1933 р.) та інші, що їх використовував Шелухін в своїх працях, 15 арк.
5. *Шелухин С.* Проти інтервенції / С.Шелухин // Діло. – 1928. – 26 серпня.